

Katonai helyzetek

Beszélgetés Raffay Ernő államtitkárral

– Milyen a jelenlegi magyar és jugoszláv hadvezetés kapcsolata; van-e legalább minimális információcsere a két ország hadseregeinek belső helyzetét illetően?

– Vizsgáljuk meg ezt a kérdést előbb általánosan. Az új magyar honvédelmi vezetés, mely tavaly május óta létezik, elhatározta, hogy mindegyik szomszédos országgal, a közép-európai régió államaival, a Szovjetunióval és a Nyugattal új alapokra helyezi a katonai viszonyokat. Tekintettel arra, hogy a Varsói Szerződés katonai szervezete akkoriban, bár még létezett, már erősen inogni látszott, ezért új típusú, kétoldalú kapcsolatok

kidolgozására irányult a munka. Ismételtem, a szomszédos országokkal, így Jugoszláviával is. Romániával, Csehszlovákiával és Lengyelországgal azóta, az elmúlt hónapokban a magyar hadügyminiszter katonai egyezményeket írt alá – ami nem katonai szövetséget jelent, hanem a vezérkarok és a hadügyi tárcák közötti bizalomerosztó megállapodást. Mostanra már a szovjet–magyar katonai egyezmény alapelvei is rögzítettek, és az osztrákokkal is igen előrehaladott a tárgyalás ez ügyben. Egyedül Jugoszláviával nem sikerült a hadseregekre vonatkozó bármiféle új típusú megállapodást aláírni. Itt térnek rá a konkrét válaszra, ami a jugoszláv–magyar katonai kapcsolatokat illeti. A magyar külpolitika alapvető érdeke az, hogy a jugoszláv egység megmaradjon. Arról, hogy milyen formában – föderációban?, konföderációban? – még nyilatkozni sem akarok. Ebben nem lehet beleavatkozni, a jugoszláv népek dolga, hogy milyen Jugoszláviát akarnak. A magunk részéről viszont igen fontosnak tartanánk egy, a többihez hasonló bizalomerosztó megállapodást, amely a katonai beavatkozásnak még a gyanúját is eloszlatná. Meg kell jegyezni, hogy tavaly őszre már kész volt egy miniszteri szintű katonai találkozó terve, amelyből azonban nem lett semmi. Pillanatnyilag a Belgrádban akkreditált magyar katonai attasé révén tartjuk az összeköttetést, s a jugoszláv attaséiroda is működik Budapesten. Az információcsere katonadiplomáciai síkon zajlik.

– E sikertelenség oka a fegyvereladási ügy volna?

– Távoll álom, hogy azt a bizonyos fegyvereladást minősítsem, és nem térek ki Jugoszlávia belső helyzetének megítélésére sem, amely nyilván nem a kalasnyikov-ügy miatt jött létre. Egyazon történelmi folyamatról van szó, Jugoszláviában is, Magyarországon is. Korábban a két ország katonai kapcsolata jó volt ugyan, de akkoriban Magyarország még VSZ-tagállam volt, és Jugoszlávia is mást jelentett a régióban. Miután Magyarország kilépett, törvényszerű lenne, hogy az új katonapolitikai helyzetben a két ország között új megállapodás szülessék. Ennek akkor is így kellene lennie, ha ott ugyanaz volna a helyzet, mint mondjuk 5–10 éve.

– Hogyan lehetséges, hogy a köztudottan rossz kormányközi kapcsolatok ellenére Romániával mégis sikerült katonai egyezményt kötni. A Nyitott Égbolt egyezményre gondolok.

– A Nyitott Égbolt aláírása két-három héttel ezelőtt történt, de még jóval korábban, tavaly ősszel Für Lajos honvédelmi miniszter Romániával olyan katonai megállapodást írt alá, amely részletesen szabályozza a román és magyar vezérkarok közötti együttműködést. Nagy dilemma volt – ha ezt nem írjuk alá, és nem tisztázzuk a katonai alapelveket, akkor a rossz viszony „begyűrűzhetik” olyan területekre is, ahová nem volna szerencsés, mert méginkább elmélyítené a nemzetiségpolitikai síkon általában meglévő feszültségeket. Igen nagy súlyt helyeztünk arra, hogy éppen Romániával sikerüljön ilyen megállapodást kötni. Gondolja el, mi történe, ha a román–magyar feszültség a hadseregeket is érintené. Közép-Európa, sőt Európa egyik válsággócja jönné létre. Rendkívül érzékeny és veszedelmes területről van szó, jobb ha egymás munkáját ellenőrizni tudjuk. Ami eddig elképzelhetetlen volt, most lehetséges, magyar katonai repülőgépek Románia légterébe repülhetnek, s bármit lefényképezhetnek – és fordítva is.

– Egy kérdés, amely az ön személyére vonatkozik: hogyan fogadta a román tárcá önt, mint történészt, akinek könyvei jelentek meg Romániáról?

– Bár Erdélyben gyakran megfordultam, Bukarestbe először 1990 januárjában, egy képviselői delegációval jutottam el, akkor még ellenzékiként. Akivel találkoztunk, kivétel nélkül tisztelettel fogadott bennünket. Később, kormányzati beosztásomban gyakran találkoztam Victor Stanculescu védelmi miniszterrel is. Soha nem érezte, hogy bármi nehezítése volna a Romániáról írott – talán sajátos szemléletű – könyveim

Június 30-án, az utolsó szovjet csapatok kivonulása után Magyarország ténylegesen is függetlenné válik, önálló hadsereggel, saját katonai koncepcióval és senki által sem befolyásolt hadügyi diplomáciával. Ebből az alkalomból a Honvédelmi Minisztérium nemsokára új – védelmi jellegű – doktrínát terjeszt a kormány elé, amely leszögezi, hogy Magyarország egyetlen államot sem tekint eleve ellenségének, és védelmét elsősorban megfontolt diplomáciával, nem pedig fegyverkezéssel kívánja biztosítani. Mindezt egy olyan térségben, ahol a bizonytalan politikai viszonyok át-átzúvik a katonai elképzeléseket is.

A magyar hadvezetés helyzetére vonatkozó tudakozásunkra dr. Raffay Ernő, a HM politikai államtitkára válaszol; és nemkülönbön arra a kérdésre, hogy – mint Szeged országgyűlési képviselője, elégedett-e munkájával?

form készül, és ennek kapcsán több hír röppent föl a tárcán belüli nézeteltérésekről. Le-het-e ezeket a civil és a katonai tisztségviselők ellentétéként értelmezni?

– Magam is olvastam ilyen cikkeket. Véleményem szerint nem ez a lényeg. Arról van szó, hogy az országból egy hónap múlva kivonulnak a szovjet csapatok, Magyarország függetlenné válik és mostantól a honvédség minden esetleges támadást saját erejéből kell hogy visszaverjen. Ehhez pedig önálló védelmi elképzelésre van szükség, olyasmire, ami korábban nem volt. De ha lett is volna, most teljesen át kellene alakítanunk. Ennek kidolgozása egy éve tart, s a munka során viták voltak és vannak. Hangsúlyozom: tartalmi kérdésekben és nem személyekről. E viták közben Beöthy Mihály politikai államtitkár-helyettes beadta lemondását, mert nem értett egyet a többséggel. De az országnak mégis most kell védelmi elképzelést kidolgozni, amit később országgyűlési határozattal, vagy kormánydöntéssel még változtatni lehet. Az elmúlt években több, reformnak nevezett intézkedés volt a hadseregben, viszont egyik sem számolhatótt az új helyzettel. A HM most a szükséges végső átalakítást tervezi. Ha ezt nem teszi meg, konzerválná a hadsereg romlását. Ebben a tárcá és a vezérkar vezetőinek többsége egyetért.

– Beöthy úr szerint viszont, ha előbb nem dolgoznak ki új alapkövetelményrendszert, úgy a régi gondolkodású vezetőket konzerválják.

– A kérdés jogosságát el kell ismernem, de a honvédség személyi vezetését nem lehet leváltani. Aki most a HM-ben tábornoki vezető beosztásban vannak, az én megítélésem szerint nem konzervatív tábornokok, hanem a szakmájukhoz magas szinten értő, idegen nyelveken beszélő, jó képességű tisztek. Megjegyzem, Beöthy úr is ilyen. El kell azonban mondanom, hogy más szinteken a vezetők talán nem megfelelő helyen vannak a Honvédelmi Minisztériumban.

– Kikre gondol?

– Nem a tábornokokra...

– A hadsereg új felállításának kidolgozásában szerepet játszik-e a szomszéd országokkal való bizonytalan viszony?

– Ha arra utal, hogy Romániával, Csehszlovákiával és a Szovjetunióval katonai egyezményt kötünk, s e közben mégis csapatokat mozgatunk a keleti határok felé – ez esetben korántsem fenyegető lépésekről van szó. Pusztán csak arról, hogy Magyarországon is, de a többi egykori VSZ-államban ugyanúgy, diszlokációs gyakorlatok történnek. Ennek az a magyarázata, hogy a VSZ-doktrína alapján mindig az országok nyugati felében helyezkedtek el az elit harcoló alakulatok. Nálunk is. Most az arányosítást végezzük, és végzik mindenütt; a korábbi diszlokációs helyzet feloldása minden országnak jogában áll. Ez nem jelent fenyegetést, már csak azért sem, mert tudunk egymás csapatmozdulatairól.

– Utolsó kérdésként engedje meg, hogy az országgyűlési képviselői munkájáról érdeklődjem. Elégedett-e azzal, ahogyan a szegedi választóinak képviselét ellátja?

– Rendkívül elégedetlen vagyok a képviselői munkámmal. Több, a kormányzatba vidéki országgyűlési képviselőként beválasztott barátommal beszélgettem erről. Valamennyien úgy vannak, hogy a képviselőre sokkal kevesebb időt és energiát tudnak fordítani, mint amennyit a választók elvámának. Éppen ezért létesítettünk Bratinka József képviselőtársammal Szegeden képviselőirodát, ahová azokban az ügyekben lehet fordulni, amelyek nem igényelnek személyes eljárást. De az is igaz, hogy mint Budapesten lakó államtitkár, a telefonon vagy levélben hozzám érkező kérések ügyében nagyobb hatékonysággal tudok eljárni a különböző tárcáknál. Mindemellett a múlt héten, amikor Szegeden jártam, elhatároztam: havonta visszatérek majd, mert azt tapasztaltam, hogy az emberek akkor is szeretnék a képviselőjükkel elbeszélgetni, ha konkrét kérésük megoldására akkor és ott helyben nincs mód.

miatt. Egyetlen egyszer, valamikor tavaly olvastam az újságban, hogy Militarú, a korábbi védelmi miniszter megjegyzéseket tett erre, hivatalos jelzést azonban nem kaptam. Militarut viszont leváltották, persze nem ezért. Államtitkári mivoltom, úgy tűnik, még a Trianon-szoborcsoport ügye alatt sem kapcsolódott össze ezzel.

– Érzékeli-e a két balkáni országban a hajdani Kis-Antant szövetség re-miniscenciáját?

– Úgy látom, szerencsére, ennek nincs nyoma.

– Ha kérhetem, térjünk át az itthoni ügyekre. Magyarországon haderőre-

– Már nem mai gyerek. Miért vágott bele mégis ebbe az új feladatba?

– Vannak bizonyos tevékenységek, amelyeket fiatalon nem lehet jól csinálni, mert élettapasztalat kell hozzájuk. Szerintem a könyvkiadás ilyen. Azon kívül nekem 30 évig mást kellett csinálnom, a kiadásnak a közelébe se engedtek. Ha egész életemben ezzel foglalkoztam volna, nyilván mára már belefáradok. Így viszont nagyon élvezem.

– Ön nem katonai szakember. Hogyan tudja elkészíteni egy katonai kiadónak a koncepcióját?

– A Zrínyi már nem kifejezetten katonai jellegű kiadó. Évente 13-15 könyvet fogunk kiadni, és ebből csak 3 lesz kifejezetten katonai. Erre megvannak a megfelelő szakemberek, szerzők, lektorok, szerkesztők, ők elvégzik a szakfeladatokat, rám a kiadási rész marad. Ezekkívül mi adjuk ki a Magyar Honvédet. Az 52 oldalas színes hetilap szerkesztőségében 19-en dolgoznak. Velük együtt összesen 34-en vagyunk, de ennek csak a fele hivatásos tiszt. Egy éve még 130 volt a létszám, de mielőtt engem kineveztek, lecsökken-

Kárpótlási feladat

Fejér Dénessel a Szeged expresszen

Eredeti szakmája ács, de az utóbbi időben különböző szegedi kiadóknál dolgozott Fejér Dénes (62 éves), a Zrínyi Kiadó új igazgatója. Mint arról lapunkban mi is hírt adtunk április elsejétől szól a kinevezés, amit pályázat útján nyert el. „Tizenöt évig dolgoztam a Délénél, de csak az utóbbi négy évben szerkeszthettem az üzemi lapot.” 1987 szeptemberétől a JATE Kiadó főszerkesztője, amely megjelenteti többek között Raffay Ernő Erdély 1918-1920 című könyvét vagy Súlyom Ildikó önéletírását. 1990. január 1-jén megalapítja az Univerzum Kiadó Kft.-t, melynek egyik tagja (100 ezer forinttal) és ügyvezetője. Rajta kívül a másik ügyvezető (100 forint) valamint a JATE és a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat a részvényesek (1-1 millióval). Kinevezése 5 évre szól, jelenleg is érvényben van. Ugyanakkor megpályázza a Honvédelmi Minisztérium által a Zrínyi Lap- és Könyvkiadó igazgatói tisztét. „Tizenhat pályázó volt, közülük négy szegedi. Pályázott többek között Horpácsy András is. A pályázatokról öttagú bizottság döntött. Ennek az összetételét pontosan nem ismerem, de azt tudom, hogy a mostani főnököm Hegedűs Zoltán, valamint Viczián György ezredes, a HM Társadalmi Kapcsolatok és Sajtófőosztályának vezetője benne volt. Kinevezésemet Annus Antal államtitkár írta alá, és Raffay Ernő adta át. Ő avatott be” – meséli Fejér Dénes, akinek felesége Szalamin Edit, a JATE rektorhelyettese, lányuk pedig ötödéves a JATE bölcsészkarán. Az új igazgató ingázik Szeged és Budapest között, kedden megy, pénteken jön vissza. Interjünk a vonaton készült.

– Már nem mai gyerek. Miért vágott bele mégis ebbe az új feladatba?

– Vannak bizonyos tevékenységek, amelyeket fiatalon nem lehet jól csinálni, mert élettapasztalat kell hozzájuk. Szerintem a könyvkiadás ilyen. Azon kívül nekem 30 évig mást kellett csinálnom, a kiadásnak a közelébe se engedtek. Ha egész életemben ezzel foglalkoztam volna, nyilván mára már belefáradok. Így viszont nagyon élvezem.

– Ön nem katonai szakember. Hogyan tudja elkészíteni egy katonai kiadónak a koncepcióját?

– A Zrínyi már nem kifejezetten katonai jellegű kiadó. Évente 13-15 könyvet fogunk kiadni, és ebből csak 3 lesz kifejezetten katonai. Erre megvannak a megfelelő szakemberek, szerzők, lektorok, szerkesztők, ők elvégzik a szakfeladatokat, rám a kiadási rész marad. Ezekkívül mi adjuk ki a Magyar Honvédet. Az 52 oldalas színes hetilap szerkesztőségében 19-en dolgoznak. Velük együtt összesen 34-en vagyunk, de ennek csak a fele hivatásos tiszt. Egy éve még 130 volt a létszám, de mielőtt engem kineveztek, lecsökken-

tették a létszámot. Tiszta lappal indultam, én kötöttem a béralkut, a munkaköri leírást. Egyik fiatal közgazdász, amikor meglátta a tervezetemet, azt mondta, akkor is itt maradna, ha egy fillért nem fizetnék neki.

– Mi van ebben a tervben?

– Odaadom, elolvashatja! Három év alatt nyereségesse fogjuk tenni a kiadót. Idén még kérünk támogatást, jövőre nullszaldósak leszünk, utána pedig nyereséget fog termelni a vállalat.

– Elhiszem, hogy ez sokaknak tetszett, de hogyan lehet ezt elérni?

– Mint mondtam, mi nem pusztán szakmai kiadó akarunk lenni. Ki fogunk adni bestsellert is, hogy a komolyabb kiadványaink költségeit fedezzük. A honvédelem érdekét, a nemzeti érdekeket figyelembe kell vennünk. A szakértőkkel ki fogjuk választani azokat a műveket, amelyek hordozzák ezeket az értékeket. Jelenleg 140 kézirat fekszik az asztalomon, ebből kell kiválasztani azt a 12-öt, amelyek megjelennek.

– Van esetleg új Raffay-kézirat is köze?

– Nem, nincs. Szerintem elkép-

zelhetetlen, hogy mi tőle kiadjunk bármit is. Nem hiszem, hogy mostanában lenne ideje az írásra. Egyébként hallatlanul tiszttelem őt. Amikor még „kis” tanársegéd volt, csodálattal hallgattam Erdély-előadásait. Amit ebben a tekintetben csinál, azt hallatlanul tisztességesnek és fontosnak tartom.

– Gondolom, többek között ezért is csatlakozott annak idején az MDF-hez. Azóta azonban kilépett a pártból. Nem zavaró ez most, hiszen a Honvédelmi Minisztérium vezetése teljesen demokrata fórumos?

– Ez egyelőre föl sem merült. A mostani helyettesem, aki szintén pályázott, például az MDF tagja. Nem beszélve arról, hogy nem kétséges, a katonatisztek melyik pártnak a tagjai voltak.

– A családja hogy viseli a kétkélt életet?

– Nem örül neki, de méltányolja. A hosszú évekig tartó elzártság után azt hiszem, érthető, hogy most valamit pótolni akarok.

MÁROK TAMÁS

Megjelent a szegedi

Szolgáltató

címtár

A napokban a Média Mix Betéti Társaság kiadásában megjelent az első szegedi szolgáltató címtár. Az ajánlatokat és a címeket az idén januárban és februárban gyűjtötték Szegeden, valamint Algyőn, Kiskundorozmán, Szőregen és Tápén. A kiadvány nem titkoltan üzleti vállalkozás, így benne csak azok szerepelnek, akik kérték – és természetesen megfizették – címük, adataik közzétételét, eltekintve néhány közérdekű információtól.

A könyvecske 450-féle szolgáltatóhoz és áruajtához közel ezer címet és telefonszámot kínál. Hasznos segítség mindazoknak, akik orvost, ügyvédet, szerelőt, tervezőt, iparost vagy szakértőt keresnek. Számos új vállalkozás ajánlja benne szolgáltatásait, sok bolt kínálja az általa forgalmazott árukat. Különösen gazdag a címkínálat autóval, lakásépítéssel, háztartással, gyógyítással, jogi szolgáltatásokkal, ruházati, elektronika és műszaki cikkek beszerzésével kapcsolatban.

Szellemes megoldásként az eligazodást egy kis reklámfigura segíti. A tárgyszavak egyébként abc-sorrendben következnek, ezek mellett nevek, címek, telefonszámok, néhány soron tájékoztatók találhatók. A könyv második fejezete az egyes címszavakról bővebb tájékoztatót is közöl. A szerkesztők munkájukat a címtár megjelenésével korántsem tekintik lezártnak, következő kiadásokat is terveznek bővebb, sokrétűbb szolgáltatással.

Író, irodalom, könyv, élet

Hétvégétől újra a könyvet ünnepeljük, s persze, vele együtt az író is, egyáltalán: az irodalmat, ami nélkül nem lenne élet az élet. No igen, nagy szavak ezek, ámbátor gondoljuk csak meg, mi lenne, ha megtiltanák az olvasást. Üdvözlét a nagy utópistának, Orwellnek. Hál Istennek szó sincs erről, még akkor sem, ha elképesztő könyvárakkal találkozhatunk ezen a június elsején. Mert ha van önmérsékletre intő jel, akkor egy 160 forintra taksált verseskötet ára minden bizonnyal az. Szeged azért lelkiismeretesen föl-készült a könyvbe írott betű ünneplésére. Tette ezt rendezvényekkel leginkább, melyek a könyvtártól az iskolákig, utcáktól a művelődési házakig mindenütt lesznek, és nemcsak péntektől, mert már a mai napon elkezdődnek. Könyvheti előzetesünkben olvashatják, miféle eseménynek ad otthont a Somogyi Könyvtár ma, vagyis szerdán. A hivatalos megnyitót pénteken a Dugonics téren lesz, ahol Vörös László, a Tiszatáj folyóirat szerkesztőjének elnöke mond ünnepi beszédet. Ugyanitt, ugyanekkor lesz néptánc is, és lesz majd kerámia kiállítás másutt, s lesz könyvheti

házimuzsika is az egyik könyvesboltban.

Az ünnepi héten jónéhány író és költő ellátogat Szegedre. Algyőre például Domonkos Mátyás, az egyik legtekintélyesebb honi irodalmi lap, a Holmi prózarovatának szerkesztője. Két rendhagyó irodalomóra otthona lesz a Deák Ferenc Gimnázium. Dedikálja majd új prózakötetét Baka István, visszalátogat a városba Szepesi Attila költő, akinek Ars Amatoria című verseskötetéből a Bálint Sándor Művelődési Ház Élő Antológia csoportja válogatott egy estre valót, aztán a Szegedről elszármazott Kocsis Tunyoghy Csapó Gábor Az időtlenség kősziklaja című kötetének is lesz végre honi premierje a Somogyi Könyvtárbanetcetera, etcetera. Mert még közel sem soroltunk föl minden eseményt. A Délmagyarországban mátol mindenestre Könyvheti programok címmel közölni fogjuk a rendezvények helyét és időpontját. Mint a fentebb írtuk, ma délután például a Somogyi Könyvtárba érdemes ellátogatni.

DAL

Könyvheti programok

A könyvhét első eseményének a Deák Ferenc Gimnázium ad otthont ma, tehát szerdán, délben, amikor Püski Sándor, az USA-ban élő legtekintélyesebb magyar könyvkiadó és Farkas Árpád erdélyi költő tart rendhagyó irodalomórát a diákoknak. Faragó Laura népdalénekes közreműködésével. Farkas Árpád legújabb verseskötete A szívárgásban címmel most jelent meg, természetesen a Püski Kiadó jóvoltából. Püski Sándor és Farkas Árpád délután négy órától a Somogyi Könyvtárba látogat, ahol Püski megnyitja a kiadójáról szóló kiállítást, a költő pedig fél órától író-olvasó találkozón vesz részt.